

Kestävyyssvaje eläkejärjestelmässä ja muussa julkisessa taloudessa

Julkisessa taloudessa on huomattava kestävyysvaje, joka perustuu ikääntyneiden hoito- ja hoivamenojen kasvuun. Eläkejärjestelmä sen sijaan supistaa kestävyysvajetta jonkin verran.

Risto Vaittinen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus (ETK)
risto.vaittinen@etk.fi

Reijo Vanne
Johtaja
Työeläkevakuuttajat (Tela)
reijo.vanne@tela.fi

Risto Vaittisen (vas.) ja Reijo Vanteen mielestä työeläkejärjestelmä on saanut merkitystään suuremman roolin julkisen talouden kestäväydestä käydyssä keskustelussa.

Eräiden eurovaltioiden akuutit rahoitusongelmat ja ratkaisuyritykset niiden valtioiden tuella, joilla ei toistaiseksi ole rahoitusongelmia, ovat tehneet julkisen talouden kestävyysvajeesta kiehtovan käsitteen julkiseen keskusteluun. Kestävyysvajeista kirjoitettiin esimerkiksi Euroopan komission ja Suomen valtiovarainministeriön analyyseissa vuosikausia aiheen herättämättä juurikaan yleistä mielenkiintoa. Kiinnostus äärettömän aikahorisontin kysymyksiin heräsi, kun Kreikan valtiolla oli viikoissa tai päivissä laskettava aika vakaviin maksuhäiriöihin. Seuraavassa mekin

osoitamme laskelmien muodossa kestävyyskysymyksiin kohdistuvan kiinnostuksemme, joka tosin on jatkunut jo pitkään.

Julkisessa taloudessa on kestävyysvaje, jos menot ovat nykypolitiikalla suuremmat kuin tulot yli ajan, kun julkisen velan korko ja julkisten rahoitusvarojen tuotto otetaan huomioon. Kestävyysvajeen tasapainottumistapa riippuu siitä, miten politiikka, taloudellinen käyttäytyminen ja julkisen velan korko määräytyvät. Olemme laskeneet, paljonko veroastetta olisi nostettava, jos tasapainotus tehtäisiin veroasteella.

Muista kestävyyslaskelmista poiketen tässä on työeläkkeet erotettu muusta julkisesta taloudesta.

Sukupolvitilinpito ja kestävyysvaje

Sukupolvitilinpidoiksi sanotaan laskelmaa, jossa kestävyysvaje esitetään sekä nykyisille että tuleville sukupolville eli tiettyinä kalenterivuonna syntyneille ikäluokille (Vaitinen ja Vanne 2012). Nykysukupolvien vaikutus kestävyysvajeeseen muodostuu niiden jäljellä olevalla elinkaarella. Tulevien sukupolvien vaikutus kestävyysvajeeseen muodostuu niiden koko elinkaarella.

Tulevaisuuden odotetut julkiset tulot ja menot muunnetaan kestävyyslaskelmassa nykyarvoiksi, koska ne eivät ole sellaisinaan samanarvoisia nykyisten tulojen ja menojen kanssa. Verotulot voidaan (periaatteessa) sijoittaa korkoa tuottavasti, joten odotetut tulevat verotulot pitää diskontata tällä korolla. Vastaavasti julkiset menot voidaan (periaatteessa) rahoittaa velalla, josta maksetaan korkoa, joten odotetut tulevat menot pi-

Taulukko 1. Julkinen brutto- ja nettovelka maissa, joilla nettomääräisiä rahoitusvaroja 2010.

	Bruttovelka (% bkt:sta)	Nettovelka (% bkt:sta)
Norja	49,7	-165,9
Suomi	57,6	-64,5
Luxemburg	24,5	-49,9
Korea	34,6	-37,4
Viro	12,5	-36,5
Ruotsi	49,1	-26,1
Tanska	55,6	-1,3
OECD maat yhteensä	97,9	58,1
Euro-alue	92,9	58,5

Lähde: OECD Economic Outlook 90 tietokanta.

tää diskontata tällä korolla. Tulot ja menot eivät tässä sisällä jo olemassa olevista varoista saatavaa tuottoa tai jo olemassa olevalle velalle maksettavaa korkoa.

Lähtökohtainen kestävyysvaje laskeaan olettamalla, että nykypolitiikkaa harjoitetaan pysyvästi. Nykypolitiikka voidaan tulkita kahdella tavalla. Lähtövuoden politiikka voidaan vakioida, tai voidaan ottaa huomioon tehdyt päätökset, jotka vaikuttavat vasta tulevaisuudessa.

Vaikka työeläkkeiden rahoitusperusteet julkisella ja yksityisellä sektorilla poikkeavat toisistaan, työsuhteen perusteella määräytyvät etuudet ovat samantyyppiset. Tämän vuoksi olemme erottaneet työeläkkeet muusta julkisesta taloudesta, jotta voimme arvioida finanssipolitiikan vaikutusta. Tätä erottelua ei ole tehty aiemmissa vastaavissa laskelmissa.

Eläkepolitiisiin päätöksiin liittyvät siirtymäkaudet ovat tyypillisesti pitkiä. Esimerkiksi palkkatulosta eläkettä kartuttavaan sääntöön nyt tehtävä muutos vaikuttaa täysimääräisesti vasta, kun kaikki ne, joiden työurasta pienikin osa ajoittui vanhan säännön aikaan, ovat kuolleet. Siirtymävaihe on tässä tapauksessa noin 80 vuotta. Nämä vaikutukset huomioivassa tarkastelussa olemme hyödyntäneet Eläketurvakeskuksen aktuaarisen laskentamallin (Risku ym. 2011) tuloksia.

Aktuaarimallin eläkelaskelmat ovat ehdollisia ennusteita: jos laskelman oletukset toteutuvat, niin silloin eläkemenot ovat väitetyllä tasolla. Erityisesti oletetaan eläkelainsäädännöllä tietty sisältö. Tyypillinen oletus on, ettei la-keja muuteta. Laskelmissa otetaan annettuna muun muassa väestön, työllisyyden, hintojen ja palkkojen kehitys sekä eläkealkavuuksien ja sijoitustuottojen taso. Mallin tuloksia ovat eläkejärjestelmää kuvaavat suuret kuten eläkkeensaajien lukumäärät ja eläkemenot. Vaihtoehtoisessa tarkastelussa, jota kutsumme ”mekaaniseksi”, nykyisten

eläke-etuuksien oletetaan määräytyvän saman säännön mukaan kuin minkä olemme muille ikäsidonnaisille menoille.

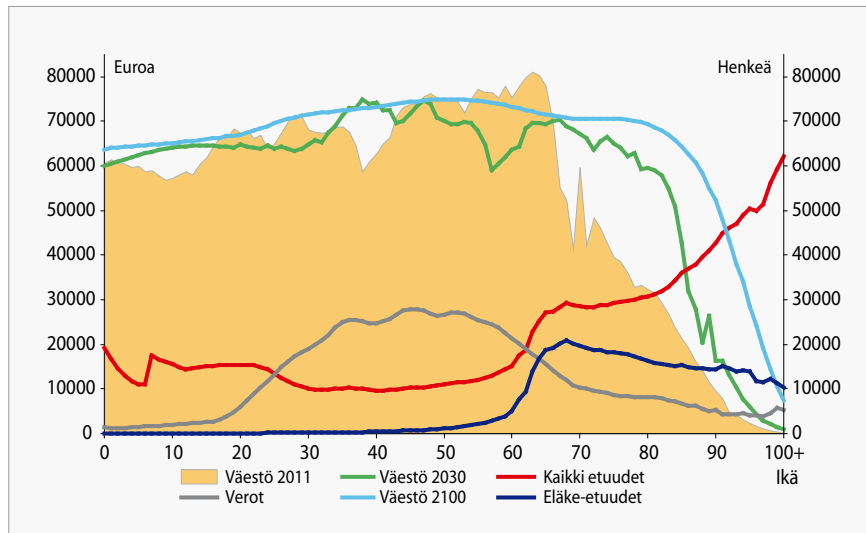
Julkisten rahoitusvarojen tuotto ja vastuiden diskonttaus

Julkinen nettorahoitusvarallisuus on melkein kaikissa maissa negatiivinen (OECD 2011), eli niillä on nettovelkaa. Suomessa ja muutamassa muussa maassa julkinen nettorahoitusvarallisuus on positiivinen. Taulukkoon 1 on listattu ne maat, joissa julkisella sektorilla on netto-saatavia velan sijaan. Suomessa asiantila johtuu ennen muuta siitä, että yksityisten ja julkisten alojen työeläkelaitokset sisältyvät julkiseen talouteen kansainvälisen kansantalouden tilinpitostandardin mukaan. Suomen julkisessa taloudessa nettorahoitusvarallisuus on portfolio, jossa julkisen velan lisäksi on osakkeita sekä muita rahoitusvälineitä.

Vuosien 2010 ja 2011 lopussa julkisen nettorahoitusvarallisuus, markkina-arvoltaan 60–65 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen (bkt), koostui käytännössä osakkeista. Jos nettoportfolion oletetaan tulevaisuudessakin koostuvan osakkeista, reaalin diskonttokorko voisi olla 5 prosenttia vuodessa yli ajan budjetissa (ks. esim. Kahra 2009). Työeläkelaitosten portfolio on ostoilla ja myynneillä mahdollista pitää nykyisen kaltaisena, eli niin sanotusti rebalansoida, vaikka varojen määrä muuttuukin. Painottamalla pääsijoitusluokkien tuotto-odotuksia portfolio-osuuksilla päädytään 3,5 prosentin vuotuisen reaalituottoon eli diskonttokorkoon (Risku ym. 2011). Olemme käyttäneet tätä vaihtoehtoisena diskonttokorkona.

Kuviossa 1 on esitetty julkiselta sektorilta saadut kokonaisuudet ja maksetut verot ikäryhmittäin henkeä kohden. Maksetut eläkkeet on kuvattu erikseen, jotta niiden merkitys eri ikäryhmien tulonsiirroille voidaan suhteuttaa kokonaisuuteen. Kuviossa on ikäryhmittäisiin etuuksiin laskettu tulonsiirtojen lisäksi

Kuvio 1. Julkisen talouden maksut, etuudet vuonna 2011 sekä väestökehitys.

si hintatuetut tai ilmaiset julkispalvelut, joista ikäsidonainen komponentti on määritelty koulutuksen, terveydenhuollon ja hoivapalveluiden osalta.

Profiileja laskettaessa verot on jaettu tuloveroihin, yhteisöveroihin, välillisiin veroihin, muihin sotumaksuihin sekä pääomaveroihin, joka sisältää muun muassa kiinteistö- ja perintöverot (Vaittinen ja Vanne 2012). Sosiaaliturvamaksut on jaettu työeläkemaksuihin ja muihin palkasta perittäviin sosiaaliturvamaksuihin. Näiden profiilit on välillistä verotusta lukuun ottamatta saatu vuoden 2009 tulonjakotilastosta. Myös tulonsiirtojen ikäjakauma on laskettu kuuden alaryhmän perusteella tulonjakotilastosta.

Ikäryhmien verot ja etuudet tulevaisuudessa on laskettu työeläkkeitä lukuun ottamatta olettamalla niiden arvon muutoksen seuraavan työn tuottavuutta, jonka pitkän ajan kasvuksi on oletettu 1,6 prosenttia vuodessa. Koska reaali-palkat seuraavat pitkällä aikavälillä työn tuottavuutta, verojen ja tulonsiirtojen oletetaan tässä olevan käytännössä ansiokehitykseen indeksoituja. Julkisten palveluiden kustannusten oletetaan kehittyvän yleisen palkkakehityksen mukaisesti.

Julaiset vastuut ja saatavat ikäryhmittäin saadaan kertomalla kunkin vuoden

henkeä kohden lasketut ikäryhmittäiset luvut väestön määrällä. Kuviossa 1 on esitetty väestön ikärakenne vuonna 2011 sekä ennustettu väestö vuosina 2030 ja 2100.

Vuosisadan lopussa arviolta miljoona eläkeikäistä nykyistä enemmän

Laskelmien väestöennuste perustuu Eläketurvakeskuksen laskelmaan (Risku ym. 2011), jonka pohjana on Tilastokeskuksen vuonna 2009 tekemä ennuste. Suomen väkiluku kasvaa vuoden 2011 5,4 miljoonasta 6,6 miljoonaan vuonna 2100 tässä laskelmassa. Yli 65-vuotiaan väestön määrä lisääntyy vuosisadan loppuun mennessä yli miljoonalla hengellä. Vastaava kasvu 20–64-vuoden ikäiselle väestölle on vajaat 50 000 ja tätä nuoremmallekin väestölle alle 100 000 henkeä.

Yli 65-vuotiaan väestön määrän ennakoidaan kasvavan reilut 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja kaksinkertaistuvan vuosisadan loppuun mennessä. Määrä nousee suhteessa työikäiseen väestöön nykyisestä vajaasta 30 prosentista 50 prosenttiin vuonna 2030 ja yli 60 prosenttiin vuonna 2100. Se väestönosa, jonka hoiva- ja terveydenhuoltokustannukset ovat korkeat, kasvaa vie-

Elinajan odotteen nousun oletetaan jatkavan vuosina 1989–2008 havaittua trendiä vuoteen 2060.

lä voimakkaammin. Viime vuonna yli 85-vuotiaita oli 120 000 henkeä. Vuoteen 2030 mennessä tämän väestön määrän arvioidaan kaksinkertaistuvan, mutta vuosisadan lopulla heitä olisi jo viisinkertainen määrä nykyiseen verrattuna eli 600 000 henkeä.

Ennusteen näkemys väestön ikärakenteen kehityksestä perustuu oleelliselta osin arvioon elinajanodotteen kehityksestä. Sen kasvun oletetaan jatkavan vuosina 1989–2008 havaittua trendiä vuoteen 2060. Tämän jälkeen kasvun oletetaan puolittuvan. Esimerkiksi Eurostatin ennusteessa kuolevuuden oletetaan alentuvan trendinomaisesti vuoteen 2019 ja sen jälkeen hidastuvan (European Commission, 2009).

Kuinka perusteltu on näkemys elinajan odotteen huomattavasta kasvusta? Oeppen ja Vaupel (2002) ovat muodostaneet aikasarjan vastasyntyneiden naisten elinajanodotteelle vuosille 1840–2000 valitsemalla kunkin vuoden odotteen maasta, jossa se on ollut korkein. Näin tarkasteltuna elinajan odote on kasvanut 160 vuoden ajan keskimäärin kolme kuukautta vuodessa. Tällä jaksolla elinajan odote on noussut 45 vuodesta 85 vuoteen.

Väestöennusteita arvioidessaan Oeppen ja Vaupel päätyivät siihen, että elinajan odotteen kehityksen pysähtymiseen perustuneet ennusteet ovat systemaattisesti aliarvioineet elinajan odotteen kehitystä. Toisaalta jos elinajan odote olisi lähellä maksimia, havainnoissa korkeimman odotteen maista pitäisi olla ajan suhteen hidastuva kehitys.

Taulukko 2. Julkisyhteisöjen toteutunut ja suhdannekorjattu rahoitusasema 2011 (% bkt:sta).

	Nettoluotonanto	Nettopääomatulot	Perusjäämä
Valtio, kunnat ja muut sotulaitokset	-3,6	0,4	-3,9
Työeläkelaitokset	2,8	2,2	0,5
Julkisyhteisöt yhteensä	-0,8	2,6	-3,4
Suhdannekorjattu			
Valtio, kunnat ja muut sotulaitokset	-1,1	0,4	-1,4
Työeläkelaitokset	2,9	2,2	0,7
Julkisyhteisöt yhteensä	1,8	2,5	-0,7

Lähde: Kansantalouden tilinpito (2012).

Vaikka ETK:n ennuste on varovainen, on se suhteessa Oepenin ja Vaupelin näkemukseen samanhenkisempi kuin esimerkiksi Eurostatin arvio.

Perusjäämässä huomioitava kaikki nettopääomatulot

Julkisen talouden perusjäämä on julkisyhteisöjen rahoitusyliäämä (nettoluotonanto) ilman pääomatuloja ja korkomenoja. Menojen ollessa verotuloja suurempia erotus rahoitetaan joko pääomatuloilla tai purkamalla varallisuutta. Jos varallisuus on negatiivinen, velkaantutaan.

Jotta varallisuusaseman muutoksen voisi nähdä täysimääräisenä, perusjäämää laskettaessa nettoluotonannosta tulee vähentää kaikki pääomatulot nettomääräisenä. Tavanomaisessa tapauksessa tämä tarkoittaa julkisen velan korkomenoja, jotka on nähtävä negatiivisina pääomatuloina. Suomessa kuitenkin kaikilla julkisyhteisöillä on velan ohella finanssivarallisuutta. Vaikka kunnat ja valtio ovat rahoittaneet menojaan joukkovelkakirjalainoilla, niillä on varallisuutta siinä määrin, että velasta huolimatta nettopääomatulot olivat

positiivisia vuonna 2011, kuten taulukosta 2 nähdään.

Noudatamme samaa konventiota kuin IMF (2011) ja laskemme perusjäämän eri tavalla kuin esimerkiksi VM (2011) ja Suomen Pankki (2011), jotka huomioivat vain korkomenot. Jos julkisella sektorilla ei ole bruttovarallisuutta, niin brutto- ja nettovelka ovat yhtä suuria ja menetelmät tuottavat saman lopputuloksen.

Summattaessa vuosittaisia

sukupolvitilejä perusjäämiksi olemme olettaneet, että julkiset verokertymät ovat tällä hetkellä suhdannetilanteesta johtuen alhaisia. Olemme hyödyntäneet Girouardin ja Andrén (2005) arviota verotuksen suhdanneherkkyydestä sekä IMF:n (2011) arviota tuotannon poikkeamasta sen potentiaaliselta tasolta tehdessämme suhdannekorjauksen julkisyhteisöjen rahoitusasemaan. Lisäksi olemme ottaneet huomioon hallituksen kevään 2012 kehysriihipäätöksen vaikutuksen verotulojen ja menojen kertymään.

Väestörakenteen muutos ja julkiset nettovastuut

Taulukossa 3 on raportoitu arviomme implisiittisestä nettovelasta työeläkesektorissa ja muussa julkisessa taloudessa.

Diskonttaustekijästä riippuen Suomen julkisen talouden kestävyysvaje on 4,2 tai 7,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Siinä on esitetty laskelmat kestävyysvajeesta nykväestöllä ja väestöennusteen mukaisesti. Vakioväestöllä julkisessa taloudessa kokonaisuudessaan ei ole kestävyysvajetta, mutta tämä johtuu työeläkkeiden rahoituksen ylijäämäisyydestä. Väestöennusteen mukaisessa tarkastelussa osoittautuu, että tulevat työeläkevastuut kyetään rahoittamaan nykyisin sovitulla maksutasouralla.

Aktuaarisessa laskelmassa työeläkkeiden rahoituksessa ei ole kestävyysvajetta vaan marginaalinen kestävyysyliäämä, joka diskonttaustekijästä riippuen on 0,5 tai 1,7 prosenttia suhteessa bkt:een. Muissa julkisissa vastuisa sen sijaan on huomattava vaje, joka on suuruusluokaltaan diskonttaustekijästä riippuen 5,9 tai 7,7 prosenttia suhteessa bkt:een. Kestävyysvajeet kokonaisuudessaan ovat vastaavasti 4,2 tai 7,2 prosenttia suhteessa bkt:een. Väestöra-

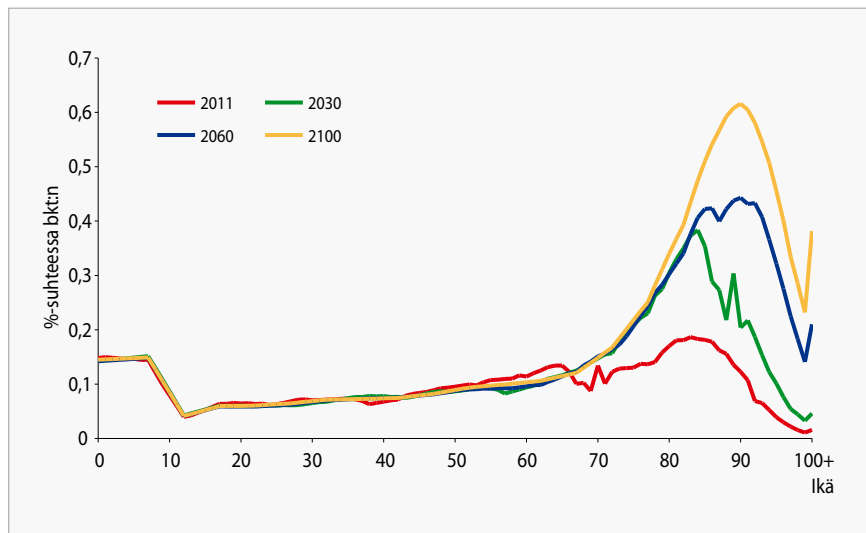
Taulukko 3. Julkisyhteisöjen tulevat vastuut ja kestävyysvaje (% bkt:sta).

	Implisiittinen velka (vakioväestö)		Implisiittinen velka (mekaaninen) ¹		Implisiittinen velka (ETK) ²		Kestävyysvaje (vakioväestö)		Kestävyysvaje (mekaaninen) ¹		Kestävyysvaje (ETK) ²	
	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0
Diskonttokorko	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0	3,5	5,0
Valtio, kunnat ja muut sotulaitokset	60	46	447	190	447	190	1,2	1,5	7,7	5,9	7,7	5,9
Työeläkelaitokset	-136	-113	69	-18	-32	-59	-3,8	-5,2	1,2	-0,6	-0,5	-1,7
Julkisyhteisöt yhteensä	-76	-68	516	172	415	130	-2,7	-3,7	8,9	5,3	7,2	4,2

¹ Etuuksien määrätymissääntö kuten muissa julkisissa etuuksissa.

² Etuudet laskettu Eläketurvakeskuksen (ETK) aktuaarisella mallilla.

Kuvio 2. Hoito- ja hoivamenot ikäryhmittäin.

Eläkejärjestelmässä on kestävyysylijäämä, joka on puolen ja kahden prosentin välissä riippuen diskonttokorosta.

kenteen muutos selittää suurelta osalta, joskaan ei lähimainkaan kokonaan, vajeen suuruuden.

Muun julkisen talouden kestävyysvajeessa on oleelliselta osin kyse ikäsidonnaisten terveydenhuolto- ja hoivamenojen kasvusta. Tätä havainnollistaa kuvio 2, joka esittää laskelmissamme käytettyjen terveys- ja hoivamenojen ikäryhmittäisen jakauman suhteutettuna bkt:een. Tämän vuosikymmenen alussa menot yhteensä olivat noin 10 prosenttia suhteessa bkt:seen. Vuoteen 2030 mennessä niiden osuus kasvaa tässä arviossa 2,7 prosenttiyksikköä, vuoteen 2060 mennessä 5,5 prosenttiyksikköä ja vuosisadan loppuun mennessä 8 prosenttiyksikköä. Palveluiden kustannusten oletetaan kasvavan tässä työn tuottavuuden kasvua vastaavasti. Menojen bkt-osuuden kasvu on pääosin seurausta väestön ikääntymisestä. Arvio on selkeästi korkeampi kuin mitä Euroopan komissio on käyttänyt ikääntymismenon kasvua arvioidessaan (Laine 2010). Arviomme julkisen sektorin suhdannekorjattujen vajeiden tasosta on myös omiaan selittämään eroa esimerkiksi Lehdon (2011) huomattavasti pienempiin lukuihin.

Omaa mekaanista laskelmaamme, jossa lähdetään siitä, että hoiva- ja hoivamenot seuraavat yleistä palkkatason ke-

hitystä, on varmaankin syytä kvalifoida. Hagist ja Kotlikoff (2009) ovat tarkastelleet 10 OECD-maan terveydenhuoltomenojen kasvua vuosina 1972–2000. Menot kasvoivat keskimäärin kaksi kertaa niin nopeasti kuin bkt. Kasvusta neljäsosa selittyi väestön ikärakenteen muutoksella ja loput yksikkökustannusten kasvulla. Jotta ikäsidonnaisten menojen kasvu vastaisi esimerkiksi EU:n ennakoimaa menojen kasvua käyttämälläme väestöennusteella, yksikkökustannusten tulisi kasvaa neljäsosan hitaammin kuin palkkataso keskimäärin.

Yhteenveto

Olemme tuottaneet uuden arvion suomalaisten kestävyyslaskelmien monilukaiseen joukkoon. Niitä on tehty yleisen tasapainon simulointimalleilla (Kinnunen ja Railavo 2011; Lassila ja Valkonen 2011) ja EU:n kestävyysindikaattoreilla (Lehto 2011; VM 2011). Oma arviomme veronkorotustarpeesta tulevien vastuiden kattamiseksi vastaa EU:n S2-indikaattoria. Arviomme koko julkisen talouden kestävyysvajeesta on samassa suuruusluokassa kuin Kinnusen ja Railavon (2011) mutta oleellisesti isompi kuin kaikilla muilla. Vajeen suuruutta voidaan

selittää perusjäämän määrittelyllä ja erilaisella arviolla suhdannevaiheen vaikutuksesta siihen. Toinen vaikuttava tekijä on suhtautuminen hoito- ja hoivamenojen kustannusten kasvuun. Menojen lisäksi laskelmissamme myös kaikille veroille on määritetty ikäprofiili. Käytetyllä väestöennusteella ja sen aikahorisontilla on oleellinen vaikutus sekä tuloihin että menoihin.

Laskelmissamme käy ilmi, että kestävyysvajeen synnyttää erityisesti hoito- ja hoivamenojen kehitys. Eläkejärjestelmässä on sen sijaan kestävyysylijäämä, joka on puolen ja kahden prosentin välissä riippuen diskonttokorosta. Tämä voi tuntua yllättävältä suhteessa sille lastattuun rooliin työurista ja julkisen talouden rahoitusasemasta käydyssä keskustelussa. Lisäksi on pitkään tiedetty ja viimeksi dokumentoitu (Risku ym. 2011), että yksityisen sektorin palkansaajien työeläkemaksussa on tulevien menojen kattamiseksi nousupaineita vielä työmarkkinajärjestöjen sopimien, vuoteen 2016 asti ulottuvien korotusten jälkeenkin.

Ikärakenteen muutoksen automaattisesti huomioiva elinaikakerroin ja tulevien vastuiden rahastointi vaikuttavat oleellisesti eläkejärjestelmän suhteelliseen merkitykseen koko julkisen sektorin kestävyysvajeelle. Lisäksi työeläkevaikutettujen keskuudessa jo tapahtunut ja osin vielä käynnissä oleva rakenneuutos selittää sen, miksi koko työelä-

keijärjestelmän nykytasoinen rahoitus riittää kattamaan kokonaisvas-
tuut. Valtiolla toimintojen liikelaitostaminen on johtanut merkittävässä
määrin näiden yksiköiden työntekijöiden siirtymiseen yksityisen sekto-
rin työeläkevakuuttamisen piiriin. Eri sektoreiden eläke-etuuksien yhte-
näistäminen on myös alentanut tulevaa menoa julkisella sektorilla. Julki-
sella sektorilla eläkemenot suhteessa bkt:seen alenevat tulevaisuudessa
huomattavasti. Tämä selittää sen, miksi nykyiset etuudet kokonaisuudes-
saan kyetään kattamaan nykytasoisella rahankäytöllä.

Käyttämämme väestöennuste ulottuu aina vuoteen 2100 saakka, ja
siinä erityisesti 85 vuoden iän ylittäneen väestön suhteellinen merkitys
korostuu muiden käyttämiin ennusteisiin verrattuna. Eläke-etuuksien ja
julkisen kulutuksen ikäriippuvuudet poikkeavat toisistaan, joten eläke-
järjestelmä ja muu julkinen talous reagoivat eri tavoin väestörakenteen
muutokseen. Kuviossa 1 esitetyt ikäsidonaiset etuudet ja verot sekä vä-
estön ikärakenteen muutos auttavat hahmottamaan lopputulemam-
me taustatekijöitä. Lopuksi on ehkä syytä selvyyden vuoksi todeta, et-
tä vaikka eläkejärjestelmä laskemienne valossa onkin rahoituksellisesti
kestävällä pohjalla, ei käyttämämme menetelmä anna myöten arvioi-
da eläkejärjestelmästä johtuvien mahdollisten käyttäytymisvaikutusten
merkitystä muun julkisen talouden kestävyysvajeelle. ■

KIRJALLISUUS

European Commission (2009), Ageing Report: Economic and Budgetary
Projections for the EU-27 Member States (2008-2060), European Economy
2/2009.

Girouard, N. & André, C. (2005), Measuring Cyclically-adjusted Budget Balances
for OECD Countries, OECD Economics Department, Working Papers 434.

Hagist, C. & Kotlikoff, L. (2009), Who's Going broke? Comparing Growth in
Public Healthcare Expenditure in Ten OECD countries, Revista de Economía
Pública, 188, 55–72.

IMF (2011), World Economic and Financial Surveys, Washington DC.: IMF.

Kahra, H. (2009), Osakemarkkinoiden näkymät ja haasteet eläkesijoittamiselle,
Eläketurvakeskuksen raportteja 2009:3.

Kinnunen, H. & Railavo, J. (2011), Väestön ikääntymisen taloudellisten koko-
naisvaikutusten tarkasteleminen yleisen tasapainon mallilla, Euro & talous
5/2011, 85–93.

Laine, V. (2011), Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys Euroopan unio-
nissa, Talous & Yhteiskunta, 38:2, 40–48.

Lassila, J. & Valkonen, T. (2011), Julkisen talouden rahoituksellinen kestävyys
Suomessa, ETLA keskustelualoitteita 1237.

Lehto, E. (2011), Suomen julkisen talouden kestävyysvaje, Talous & Yhteiskun-
ta, 39:4, 16–24.

OECD (2011), OECD Economic Outlook 90, Paris: OECD.

Oeppen, J. & Vaupell, J.W. (2002), Broken Limits to Life Expectancy, Science,
296, 1029–1031.

Risku, I. & Elo, K. & Klaavo, T. & Lahti, S. & Sihvonen, H. & Vaittinen, R. (2011),
Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat, Eläketurvakeskuksen ra-
portteja 2011:5.

Suomen Pankki (2011), Euro & talous 5/2011.

Vaittinen, R. & Vanne, R. (2012), Financial Crisis and Public Finances in Finland –
A Generational Accounting Perspective, julkaisematon käsikirjoitus.

Valtiovarainministeriö (2011), Taloudellinen katsaus, lokakuu 2011.